

PRIKAZ ZBORNIKA „ŽIVOT MORA BITI DJELO DUHA“ U ČAST PROFESORICI DUBRAVKI SESAR

*Ana Vasung**

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Zrinka Kovačević i Ivana Vidović Bolt (ur.), 2017, Život mora biti djelo duha, Zbornik posvećen prof. dr. sc. Dubravki Sesar; Zagreb, Disput, 386. str.

„Život mora biti djelo duha“ zbornik je radova objavljen u lipnju 2017. godine u povodu sedamdesetoga rođendana Dubravke Sesar, redovite profesorice Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Gotovo četiristo stranica bogato oblikovana zbornika sadrži proslavnu urednicu zbornika Zrinku Kovačević i Ivanu Vidović Bolt, biografiju i bibliografiju Dubravke Sesar te priloge trideset i sedmero autora, od kojih je 31 znanstveni rad, a dva su teksta osobna svjedočenja, jedno u obliku pisma, a drugo u obliku priče.

U proslavu je najavljeno kako je riječ o radovima hrvatskih i inozemnih slavista, kolega, prijatelja i suradnika profesorice Sesar te članova Odsjeka za zapadnoslavenske jezike i književnosti i ostalih odsjeka Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. Osim na hrvatskom jeziku, radovi su napisani i na češkom, poljskom, slovačkom i ukrajinskom, što pridonosi njegovu međunarodnom karakteru. Osim raznorodnosti na planu jezika, zbornik je raznovrsan i po temama.

Urednice zbornika Zrinka Kovačević, inače docentica na Katedri za slovački jezik i književnost, i Ivana Vidović Bolt, redovita profesorica na

* avasung@ffzg.hr

Katedri za poljski jezik i književnost, u proslovu iznose tople riječi o profesorici Sesar, iz kojih saznajemo kako je riječ o znamenitoj slavistici i znanstvenici koja je zaslužna za pokretanje studija slovakistike i razvoj hrvatsko-slovačkih odnosa, ali i razvoj ostalih slavenskih studija kroz razne projekte, mentorstva i znanstvene radove, iznimnoj nastavnici omiljenoj generacijama studenata te prevoditeljici s češkoga, poljskoga, ruskoga, slovačkoga i ukrajinskoga jezika. Urednice unose i intimniji potez u portret Dubravke Sesar, profesoricu oslikavaju iz druge, neakademske perspektive, kao brižljivu, otvorenu i toplu osobu, uvijek otvorenih vrata kabineta, gdje se vode ne samo akademski već i razgovori osobne prirode. Proslov završava tumačenjem naslova – *Život mora biti djelo duha*, a riječ je o stihu Jana Kollara iz njegova djela „Kći slave“ za koji autorice smatraju da najbolje opisuje dosadašnji život i djelo profesorice Sesar.

Nakon proslova slijedi tekst o životu i stvaralaštvu slavjenice, koji je napisala Neda Pintarić, kako sama navodi – prijateljica i kolegica, inače profesorica na Katedri za poljski jezik i književnost. U tekstu koji se proteže na 12 stranica autorica iznosi iscrpnu i bogatu biografiju slavjenice. Odmah na početku ističe „dvojezičnost“ Dubravke Sesar koja je djetinjstvo provela u Bolu na Braču, odrastajući u učiteljskoj obitelji, uz oca književnika i pjesnika Tomislava Dorotića, u doticaju s čakavskim dijalektom. Tekst iscrpno opisuje sve aspekte znanstvenog interesa Dubravke Sesar, iz čega je razvidno da je podjednako zanimaju opće slavističke teme (ne samo iz bohemistike i slovakistike) i uže i specifičnije teme poput čakavštine ili pak opusa pisca usko vezanog uz njen rodni kraj – Martina Kukučina, Slovaka koji je veći dio svojega života proveo na Braču. Valja istaknuti da je najveći lingvistički doprinos Dubravke Sesar u sintaktičkim temama, koje su bezrazložno zapostavljene među slavistima i lingvistima. Jednako su važan utjecaj na slavistiku ostavili i sociolingvistički radovi, posebice oni o jezičnoj politici i počecima standardizacije u nas. U ovom pregledu navedeni su i njezini prevoditeljski radovi, ali i translatološki radovi koji se bave i teorijskim i praktičnim problemima prevođenja. I u prevoditeljskoj je misiji Dubravka Sesar pokazala hrabrost uhvativši se nemilosrdne zadaće – prevođenja poezije. U drugom dijelu biografije doznajemo o važnosti i doprinosu profesorice Sesar u akademskim krugovima – obavljala je dužnosti od predstojnice Katedre,

članice Vijeća, pročelnice Odsjeka sve do prodekanice, a uz to je jednako uspješno, predano i uvijek susretljivo, obavljala i svoje nastavničke i profesorske dužnosti. Uz biografiju priložena je i dojmljiva bibliografija na čak 17 stranica.

Nakon uvodnog dijela, posvećenog životu i djelu slavjenice, slijede dva osobna svjedočanstva, a potom i znanstveni radovi abecedno poredani prema prezimenima autora.

Prvo svjedočanstvo, naslovljeno *Draga moja Dubravka*, pismo je koje profesor Dušan Karpatsky upućuje svojoj studentici, Dubravki, a opisuje i njihov kasniji odnos i prevodilačke savjete koje su jedan drugome davali, a okrunjen je zajedničkim prepjevom češkog pjesnika Františka Halasa. Na dnu pisma doznajemo da je profesor preminuo sedamnaest dana nakon posljednje korespondencije s urednicom zbornika. Autorica drugog osobnog svjedočanstva, Irena Lukšić, pod naslovom *Jednostavno: Dubravka* iznosi sjećanja na zajednička druženja u kabinetu polonista Zdravka Malića, urednika „Književne smotre“. I ova se autorica divi hrabrosti Dubravke Sesar, koja se i u području književnosti uhvatila nepoćudne teme – emigrantske književnosti u slavenskih naroda.

Drugi dio zbornika, naslovljen *Znanstveni prilozi*, sadrži 31 znanstveni rad, a kako su neki napisani u koautorstvu, zastupljeno je ukupno 35 autora. Radovi su poredani prema prezimenu autora, svaki rad počinje sažetkom i ključnim riječima, dok radovi na stranim jezicima (češkom, poljskom, slovačkom i ukrajinskom) sadrže i sažetak na engleskom jeziku.

Raznolikost tema ilustrirat ćemo kratkim opisom radova. Teme se ugrubo mogu podijeliti na književne i jezične te one komparativno-slavističkog karaktera, kroatističkog ili pak užeg slavističkog. Ne čudi što je najveći broj radova posvećen upravo slovačkom jeziku: Ivana Čagalj i Vice Šunjić bave se leksičkim stapanjem u hrvatskom i slovačkom jeziku, a Martina Grčević slovačkom jezičnom politikom u radovima Dubravke Sesar. Standardizacija slovačkog jezika tema je i rada Marijana Šabića, koji ovu temu ilustrira kroz slovačko-hrvatske odnose za vrijeme preporoda. Rad Jana Jankovića, na slovačkom jeziku, bavi se pragmatikom prevođenja u slovačko-hrvatskim prijevodima. Među jezičnim temama zastupljeniji su frazeološki radovi: Maria Dobrikova se u radu na slovačkom jeziku bavi kolokacijama i

frazemima motiviranim simbolikom drveta u Svetom pismu, Željka Fink jednim novijim frazemom u hrvatskom jeziku (*ispod radara*), dok je rad Ivane Vidović Bolt kontrastivnog karaktera – autorica piše o konceptu brižljivosti u hrvatskoj i poljskoj frazeologiji, potaknuta slavljeničinom upečatljivom osobinom. Poljski je jezik zastupljen i u radu Miroslava Hrdličke o dvojini, koji daje pregled razvoja i tragova dvojine i u ostalim slavenskim jezicima. Na poljskom je jeziku rad Elżbiete Wrocławskiej o simboličkoj ulozi jezika u lužičkosrpskoj kulturi. U zborniku je i rad na ukrajinskom jeziku – kontrastivan pregled osnovnih razlika između ukrajinskog i hrvatskog jezika, na fonološkoj i morfološkoj razini. Autori su toga rada Milenko Popović i Rajisa Trostinka, koja nažalost nije doživjela objavu zbornika, i to je jedan od njezinih posljednjih radova. Čak šest slavenskih jezika uključeno je u rad triju autorica Nede Pintarić, Ewe Komorowske i Slavomire Ribarove o zajedničkim korijenima narodnih glazbala. Slavomira Ribarova zborniku je doprinijela još jednim radom kontrastivnog karaktera, o prijedlozima *u* i *k* u hrvatskom i češkom jeziku. Češki je zastupljen i u radu Marije Turk koja piše o njegovoj ulozi u kalkiranju iz njemačkoga u hrvatski jezik, dok je na češkom jeziku napisan rad Zdenke Ribarove, koji nas vraća u prošlost temom o hrvatskoj glagoljičkoj književnosti 12. stoljeća. O nešto ranijem razdoblju u povijesti hrvatskoga jezika piše i Stjepan Damjanović, koji napokon rješava nedoumicu razlikovanja termina „jezik slovinski“, „jezik slovenski“ i „jezik slovjinski“. Važan je doprinos i dvoje kroatista: Branke Tafre o brojevima te Ive Pranjkovića o prilično složenoj temi jezika i granica. O novijoj jezičnoj pojavi, semantičkom posuđivanju, pišu Vesna Muhvić-Dimanovski i Anita Skelin Horvat, a temom posuđivanja, doduše daleko u prošlosti, bavi se i Ranko Matasović u radu koji tumači etimologiju dvaju hrvatskih naziva za konje. Posebnu pažnju privlači nerazumljiva rečenica *Pat isel, ka bi ni sielæs* u naslovu rada Velimira Piškorca o hrvatskome jezičnome izumitelju Jurju Baueru (1848. – 1900.) i njegovu spelinu.

I književne su teme podjednako raznovrsne i raznolike. Zbornik započinje teorijskim radom Stipe Botice o problematici tradicijske verbalne kulture. Ostali se radovi bave književnim interpretacijama raznih žanrova i razdoblja u slavenskim književnostima. Poljska je književnost tema rada Đurđice Čilić Škeljo o romanima iz 20. st. koji tematiziraju poziciju žene, a

ženskim se žanrovima bavi i Suzana Kos, i to u češkoj književnosti narodnog preporoda. O kasnijoj pojavi u češkoj književnosti, točnije krimićima, piše Matija Ivačić, dok poljskog pisca Andrzeja Stasiuka i njegovo pozicioniranje Srednje Europe prezentira rad Filipa Kozine. O slovačkoj književnosti, točnije o reprezentaciji kolektivnog identiteta u kasnim romanima Rudolfa Slobode, doznajemo u radu Marije Vuksanović Kursar. Dva su rada interkulturalnog karaktera, Katica Ivanković postavlja epove Franje Markovića u češki kontekst, a o slovačko-hrvatskim dramskim i kazališnim vezama piše Zrinka Kovačević. Posebno su zanimljivi radovi posvećeni slavljenci i njezinu ocu, pjesniku Tomislavu Dorotiću. Josip Lisac piše o čakavskom govoru Pražnica na Braču u Dorotićevoj poeziji, a Josip Užarević analizira vrstan prepjev Eseninove pjesme, iz pera naše slavjenice, Dubravke Sesar Dorotić. Zbornik završava u prijateljskom duhu tekstem Krzysztofa Wrocławskog o osobnom iskustvu suočavanja s hrvatskom kulturom.

Ovaj *zbornik dobroga duha*, nastao kao dar profesorici Dubravki Sesar, posebna je i jedinstvena čestitka njezinih kolega i suradnika, ali prije svega njezinih prijatelja, a znanstveni je doprinos zbornika neupitan, kao što je neupitan i značaj profesorice Dubravke Sesar u razvoju slavistike u nas, ali i izvan granica Hrvatske.